

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ
РАДА АДВОКАТІВ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

UKRAINIAN NATIONAL
BAR ASSOCIATION
CHERNIHIV REGIONAL
BAR COUNCIL

14038, «Чернігів, проспект Перемоги, 139, кімната 705 тел: +38 (0462)
67-62-58 email: rada_advokativ_ch@ukr.net, веб-сайт: advokatrada.org.ua

apartment 705,139 Peremohy Avenue, Chernihiv, 14038 Ukraine тел: +38
(0462) 67-62-58 email: rada_advokativ_ch@ukr.net, веб-сайт:
advokatrada.org.ua

До Конституційного Суду України
01033, м. Київ, вул. Жилинська, 14

Судді-доповідачу:
В.В. Городовенко

Позиція щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) вимогам статей 157 і 158 Конституції України

03.09.2019 року Верховна Рада України направила законопроект про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) до Конституційного суду України для одержання висновку щодо відповідності вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

Рада адвокатів Чернігівської області наголошує на неконституційності та недопустимості прийняття даного законопроекту в запропонованій редакції у зв'язку з наступним.

Так, законопроект (реєстр №1013) передбачає, зміну частини четвертої статті 131-2 щодо виключного права адвокатів здійснювати представництво іншої особи в суді та вилучення частини п'ятої цієї статті. А також, виключення підпункту 11 пункту 16-1 Розділу XV "Перехідні положення", згідно з яким із дня набрання чинності Законом України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)" представництво відповідно до пункту 3 частини першої статті 131-1 та статті 131-2 Конституції України виключно прокурорами або адвокатами у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 1 січня 2017 року; у судах апеляційної інстанції - з 1 січня 2018 року; у судах першої інстанції - з 1 січня 2019 року.

Тобто, запропоновані зміни до Конституції України нададуть можливість здійснення представництва в судах іншим особам, окрім адвокатів та прокурорів, по всіх категоріях справ, крім захисту особи від кримінального обвинувачення.

Стаття 131-2 була включена до Конституції України Законом від 02.06.2016 року, цим же законом були внесені зміни до статті 59 Конституції України, які передбачали заміну права на «правову допомогу» правом на «професійну правничу допомогу».

Внесення даних змін до Конституції України було здійснено у повній відповідності до європейських демократичних практик та з метою підвищення якості надання правової допомоги.

Дана редакція статті 131-2 основного Закону отримала схвальну оцінку експертів Венеціанської Комісії, що засвідчено відповідним висновком, в якому зазначається, що остання версія змін до Конституції України, підготовлена Робочою групою Конституційної Комісії з питань правосуддя, є дуже позитивною і добре підготовленою та заслуговує повної підтримки.

Виключне право представництва в судах адвокатами, також узгоджується з логікою проведеної в Україні судової реформи, яка серед іншого передбачала нові редакції

процесуальних кодексів, які значно підвищили вимоги до якості підготовки сторін до судового процесу.

Відносно відповідності даного законопроекту вимогам статтею 157 та 158 Конституції України, слід зазначити, що у відповідності до положень статті 157 Конституції України, вона не може бути змінена, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

В той же час запропоновані, вищезгаданим законопроектом зміни до Конституції України передбачають обмеження прав людини і громадянина.

Статтею 59 Конституції України передбачено право особи на отримання професійної правничої допомоги безоплатно у випадках передбачених законом.

При цьому, дане право не обмежено лише правом на допомогу захисника, у разі кримінального переслідування особи.

Стаття 59 Конституції України породжує також позитивні зобов'язання держави забезпечити особу професійною правничою допомогою і в інших категоріях справ.

Дане тлумачення норми статті 59 Конституції України узгоджується також і з положенням міжнародного договору ратифікованого Україною, а саме статтею 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Зокрема, Європейський суд з прав людини застосовуючи статтю 6 Конвенції зазначав, що хоча § 1 статті 6 і не стверджує, що держава має забезпечувати безкоштовну правову допомогу у кожному спорі, що стосується «цивільних прав», однак, завданням Конвенції є захист практичних та ефективних прав, у тому числі права на доступ до суду. Відповідно, стаття 6 § 1 іноді може зобов'язати державу надати правову допомогу, коли така допомога неминуха для ефективного доступу до Суду. У випадках коли відсутність правової допомоги позбавить заявника права на справедливий суд. (Справи (Airey v. Ireland (ЕйрІ проти Ірландії), *McVicar v. the United Kingdom* (МакВікар проти Сполученого Королівства); *Steel and Morris v. the United Kingdom* (Стіл і Морріс проти Сполученого Королівства) тощо).

На даний час таким Законом, який передбачає випадки, у яких професійна правнича допомога надається безоплатно є Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 02 червня 2011 року.

Згідно до частини 4 статті 21 даного Закону для здійснення представництва Інтересів осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в суді у спорах, що виникають з трудових відносин, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також щодо представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких , обмежена, Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги може уповноважити свого працівника.

Безоплатне представництво інтересів особи в судах по всіх інших категоріях у відповідності до даного закону здійснюють виключно адвокати.

Дана редакція закону обумовлена тим, що будь-яке розширення переліку випадків, коли безоплатне представництво інтересів особи в суді може здійснювати працівник центру, а не адвокат, вступало би в протиріччя з положеннями частини четвертої та п'ятої статті 131-2 Конституції України, які передбачають, що представництво іншої особи в суді, в усіх випадках, окрім представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту' соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена, здійснюється виключно адвокатами.

Таким чином, держава гарантувала, що безоплатна професійна правнича допомога у вигляді представництва в суді в усіх справах, окрім деяких категорій, буде надана саме адвокатом, який матиме необхідний рівень професійної підготовки, буде пов'язаний

правилами професійної етики, законодавчими вимогами доступу до професії та нестиме відповідальність за неналежне виконання ним свого професійного обов'язку.

Виключення зі статті 131-2 Конституції України норм щодо виключного представництва адвокатами інтересів інших осіб фактично означатиме звуження права особи на отримання безоплатної професійної правничої допомоги в передбачених законом випадках, оскільки держава зможе в будь-який момент простим законом без внесення змін до Конституції України, замість гарантованого права на безоплатне представництво інтересів особи професійним адвокатом, передбачити, можливість здійснення такого представництва будь-якою іншою особою, наприклад працівником Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, тобто особами, які не мають належним чином підтвердженого необхідного рівня професійної підготовки, не пов'язані правилами адвокатської етики, щодо збереження адвокатської таємниці, пріоритету інтересів клієнта, уникнення конфлікту інтересів тощо. Дані особи також не матимуть відповідних прав та можливостей, які притаманні адвокатам (гарантії адвокатської діяльності), як то заборона втручання і перешкоджання адвокатській діяльності, проведення огляду, витребування чи вилучення документів, пов'язаних з адвокатською діяльністю, втручання у приватне спілкування адвоката з клієнтом та втручання у правову позицію адвоката, тощо.

А отже, як вже було зазначено вище, запропоновані законопроектом №1013 зміни до Конституції України звужують право людини і громадянина на отримання безоплатної професійної правничої допомоги, а саме обмежують перелік категорій справ, в яких людина може розраховувати на безоплатне представництво її інтересів в суді адвокатом, лише випадками кримінального обвинувачення.

В зв'язку з чим, Рада адвокатів Чернігівської області просить Вас ретельно проаналізувати питання відповідності запропонованих законопроектом змін статті 157 Конституції України, в тому числі, з врахуванням аргументів викладених в даному листі.

	/П л
З повагою	/ і
Голова Ради адвокатів	/ „ ^ і
Чернігівської області	